

DIENOS VEIKLOS CENTRO SOCIALINIŲ DIRBTUVIŲ VEIKLOS APRAŠAS

I. SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Socialinių dirbtuvių (toliau – dirbtuvės) paslaugos teikimo tvarkos aprašas asmenims, turintiems negalią (toliau – Aprašas) nustato socialinių dirbtuvių paslaugos teikimo asmenims, turintiems negalią (toliau – asmenys) principus ir funkcijas, veiklos organizavimo ypatumus. Aprašo tikslas – apibrėžti asmenų, dalyvaujančių dirbtuvių veikloje, darbinio užimtumo ir pagalbos integruojantis į darbo rinką organizavimo procesus.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. V-58 patvirtintu „Socialinių dirbtuvių paslaugos teikimo tvarkos aprašu“.

3. Dirbtuvių veikla grindžiama šiais principais:

3.1. orientacija į asmenį – orientavimasis į asmenų darbinis, užimtumo poreikius, galias ir gebėjimus;

3.2. aktyvinimo – asmens didžiausio įmanomo savarankiškumo siekimas darbinėje veikloje;

3.3. adekvatumo – darbinės veiklos organizavimas, atsižvelgiant į asmens potencialą ir turimas realias galimybes;

3.4. partnerystės – darbdavių, ekonominių ir socialinių partnerių, įtraukimas į asmenų darbinio užimtumo organizavimo procesus (rengimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą);

3.5. orientacija į darbo rinką – orientavimasis į darbo rinkos produktų, paslaugų ir darbo jėgos paklausą ir pasiūlą;

3.6. socialinio verslumo – orientavimasis į verslą, darantį teigiamą poveikį visuomenei ar tam tikroms socialinė atskirtą patiriančioms grupėms.

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **bendrieji darbiniai gebėjimai** – asmenų bendrieji psichosocialiniai darbiniai gebėjimai ir savybės (suvokimas, atidumas, reakcija, problemų sprendimas, išmokimas ir pan.), asmens funkcinio pajėgumo gebėjimai ir fizinės savybės (kūno padėtis, kompleksinės fizinės savybės, judamumas ir pan.), reikalingos darbui;

4.2. **darbinis užimtumas** – neatlygintina prasminga prekių (produktų) gaminimo ir (ar) paslaugų teikimo veikla, kuria siekiama lavinti, ugdyti ir palaikyti asmens darbinis įgūdžius;

4.3. **individualus asistavimas** – pagalba asmeniui įsitvirtinti dirbtuvių darbinio užimtumo vietoje: užduočių išsiaiškinimas darbo vietoje, mokymas atlikti užduotis savarankiškai, darbas kartu su juo, nuolatinė stebėsena darbo vietoje, emocinis palaikymas ir krizių prevencija, bendravimas su šeimos nariais bei kolegomis;

4.4. **socialinės dirbtuvės (dirbtuvės)** – socialinės priežiūros paslauga, kurios teikimo metu ugdomi asmenų su negalia darbiniai, socialiniai ir savarankiškumo įgūdžiai. Socialinėse dirbtuvėse vykdoma asmenų su negalia darbinio užimtumo veikla, nesusijusi su darbo santykiais, siekiant pagaminti rinkoje paklausius produktus ir (ar) teikti paslaugas.

4.5. **su konkrečia darbine užimtumo veikla susiję gebėjimai** – individualūs asmens darbiniai gebėjimai ir savybės, susiję su konkrečios darbinio užimtumo veiklos pobūdžiu.

II SKYRIUS DIRBTUVIŲ VEIKLOS MODELIS IR JO ĮGYVENDINIMAS

5. Dirbtuvių tikslas – didinti asmenų įsidarbinimo atviroje darbo rinkoje galimybes, ugdyti, lavinti ir palaikyti bendruosius ir su konkrečia darbine užimtumo veikla susijusius įgūdžius, atliekant

prasmingas darbinio užimtumo veiklas, nukreiptas į konkrečios prekės (produkto) gamybą ir (ar) paslaugos atlikimą.

6. Dirbtuvių paslaugų tikslinė grupė:

6.1. iš dalies nesavarankiški asmenys nuo 18 metų;

6.2. asmenys, kuriems nustatytas nuo 20 iki 55 proc. darbingumo arba dalyvumo lygis.

7. Bendrieji darbiniai gebėjimai nustatomi šiose srityse:

7.1. pažintinių gebėjimų;

7.2. socialinių savybių ir gebėjimų;

7.3. su konkrečia darbine užimtumo veikla susijusių įgūdžių;

7.4. psichomotorinių gebėjimų;

7.5. pagrindinių akademinų gebėjimų;

7.6. darbinės veiklos trukdžių.

8. Dirbtuvių paslaugų poreikį asmeniui, gali nustatyti socialiniai darbuotojai, paskirti savivaldybės mero nustatyta tvarka.

9. Per 1 mėnesį nuo dirbtuvių paslaugos teikimo pradžios profesinės srities gamybos ir (ar) paslaugų specialistas (meistras) ir socialinis darbuotojas išanalizuoja asmens bendrųjų darbinių gebėjimų įvertinimą ir praktiškai juos patikrina konkrečioje darbinio užimtumo vietoje.

10. Atlikę įvertinimą, socialinis darbuotojas kartu su prekių gamybos ar paslaugų teikimo meistru (toliau – meistras), sudaro Individualų asmens darbinio užimtumo planą (toliau – Individualus planas) ir siunčia asmenį atlikti konkrečią darbinio užimtumo veiklą.

11. Pirmaisiais dirbtuvių paslaugų teikimo metais Individualus planas peržiūrimas, tikslinamas, papildomas ne rečiau nei vieną kartą per tris mėnesius, vėlesniais metais – ne rečiau nei vieną kartą per metus, periodiškai įvertinant ir pažymint pokyčius ir pasiekimus bei dirbtuvių paslaugos teikimo tikslingumą.

12. Individualiame plane numatoma ir apibrėžiama:

12.1. asmens turimi gebėjimai ir lūkesčiai;

12.2. darbinių įgūdžių ugdymo, lavinimo ir palaikymo srities, kurioje dalyvauja asmuo, tikslas;

12.3. darbinio užimtumo veiklų, kuriose dalyvauja asmuo, tikslas, pagrindiniai ugdomi, lavinami įgūdžiai, veiksmai, priemonės ir rezultatų įvertinimas;

12.4. išvados apie individualaus plano įgyvendinimą ir sprendimą dėl paslaugos tęstinumo.

13. Dirbtuvės atlieka šias funkcijas:

13.1. nuolat vertina ir formuoja asmenų darbinius įgūdžius;

13.2. formuoja asmenų darbinius gebėjimus, moko ir organizuoja pasirengimą bei motyvuoja darbui atviroje darbo rinkoje;

13.3. gamina rinkoje paklausias prekes (produktus) ir (ar) teikia paslaugas;

13.4. realizuoja prekes (produktus) ir (ar) paslaugas; esant poreikiui bendradarbiauja su darbo rinkos paslaugas asmenims su negalia teikiančiomis organizacijomis ir darbdaviais.

14. Asmenų darbinių gebėjimų formavimas, mokymas ir pasirengimo organizavimas bei motyvavimas darbui atviroje darbo rinkoje turi būti nukreiptas į:

14.1. prarastų bendrųjų ir su konkrečia darbine užimtumo veikla susijusių įgūdžių atkūrimą ir (ar) naujų įgijimą ir lavinimą;

14.2. prekės (produkto) gamybos ir (ar) paslaugos proceso pritaikymą asmenų gebėjimams ir specialiesiems poreikiams;

14.3. laiku ir kokybiškai pagaminamą produkciją ir (ar) atliekamas paslaugas;

14.4. kitų gebėjimų (socialinių, bendravimo ir kitų), susijusių su darbinių gebėjimų formavimu, atkūrimą ir (ar) naujų įgijimą ir lavinimą.

15. Rinkoje paklausių produktų gamyba ir (ar) paslaugų teikimas turi būti nukreiptas į:

15.1. sukurtų gaminių ir (ar) paslaugų kokybę, funkcionalumą, paklausą;

15.2. teigiamo asmenų, pagaminusių gaminių ir (ar) suteikusių paslaugas, įvaizdžio visuomenėje ir darbo rinkoje kūrimą;

15.3. gamybos ir (ar) paslaugų teikimo proceso pritaikymą prie asmens lūkesčių, specialiųjų poreikių.

16. Produktų ir (ar) paslaugų realizavimas turi būti nukreiptas į:

- 16.1. prekių (produktų) gamybos ir (ar) paslaugų užsakymų laisvojoje rinkoje galimybių paiešką;
- 16.2. pajamų gavimą;
- 16.3. lygiavertį konkuravimą atviroje prekių (produktų) ir (ar) paslaugų rinkoje;
- 16.4. pagamintų prekių (produktų) pristatymą visuomenei mugėse, parodose ir kituose viešuose renginiuose;
- 16.5. prekių (produktų) gamybos ir (ar) paslaugų ir darbo rinkos poreikių analizę;
- 16.6. dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose lengvatinėmis sąlygomis.
17. Darbdavių ir socialinių partnerių švietimas ir informavimas turi būti nukreiptas į:
 - 17.1. darbdavių ir socialinių partnerių paiešką;
 - 17.2. darbdavių ir socialinių partnerių švietimą apie asmenų gebėjimus ir ypatumus.
18. Periodiškai, įtraukiant asmenis, jų šeimos narius / globėjus ir kitas suinteresuotas šalis, bet ne rečiau nei kartą per metus, vertinti dirbtuvių paslaugos teikimo rezultatus:
 - 18.1. individualius asmenų pasiekimus ir gebėjimus – jų įvertinimas turi būti užfiksuotas Individualaus plano ataskaitoje;
 - 18.2. asmenų, jų šeimos narių / globėjų / aprūpintojų ir kitų suinteresuotų šalių pasitenkinimo gaunamomis paslaugomis rezultatus;
 - 18.3. vykdomų veiklų, vykdomų pagal Aprašo 14 punkte nurodytas funkcijas, pasiekimus;
 - 18.4. dirbtuvių pelningumo rezultatus.
19. Dirbtuvių paslaugos teikėjas, bendradarbiaudamas su savivaldybėje dirbančiu asmens atvejo vadybininku, remdamasis asmens pasiektų rezultatų vertinimu, nustato dirbtuvių paslaugos teikimo tikslingumą asmeniui ir atsižvelgdamas į tikslingumo vertinimo išvadas parengia rekomendacijas dėl:
 - 19.1. siuntimo pasinaudoti įdarbinimu su pagalba arba kitomis bendruomeninėmis paslaugomis;
 - 19.2. dirbtuvių paslaugos teikimo nutraukimo;
 - 19.3. dirbtuvių paslaugos tolesnio teikimo.
20. Dirbtuvės bendradarbiaudamos su Kretingos rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriumi, priėmusia sprendimą dėl dirbtuvių paslaugos skyrimo asmeniui, periodiškai, bet ne rečiau nei kartą per metus, atsižvelgęs į dirbtuvių paslaugų tikslingumo asmeniui vertinimo išvadas, peržiūri asmeniui nustatytą dirbtuvių paslaugos poreikį ir prireikus teikia atitinkamą siūlymą savivaldybei dėl paslaugos tęsimo, nutraukimo ar siuntimo pasinaudoti kitomis bendruomeninėmis paslaugomis.

III SKYRIUS

DARBINIO UŽIMTUMO DIRBTUVĖSE ORGANIZAVIMAS

21. Dirbtuvių paslaugos poreikį nustato Aprašo 8 punkte nurodyti asmenys, Aprašo 6 punkte įvardintiems asmenims, teisės aktų nustatyta tvarka.
22. Su paslaugų gavėju sudaroma dirbtuvių paslaugos teikimo sutartis. Ją pasirašo asmuo (jo globėjas, rūpintojas, aprūpintojas ar asmens įgaliotas asmuo) ir dirbtuvių paslaugos teikėjo vadovas arba jo įgaliotas asmuo. Dirbtuvių paslaugos teikėjas užtikrina, kad asmeniui būtų išaiškinta sutartyje pateikta informacija.
23. Asmuo, kuriam paskirta dirbtuvių paslauga, per 15 dienų nuo sutarties pasirašymo supažindinamas su dirbtuvių paslaugos teikėjo paslaugų teikimo tvarka, vidaus tvarkos ir kitomis taisyklėmis.
24. Dirbtuvės suteikia asmenims galimybę atlikti darbinės užduotis, pritaikytas prie jų poreikių. Darbinę veiklą gali apimti darbinės operacijos nuo paprastų rankinių iki pramoniniu būdu atliekamų darbų.
25. Dirbtuvių veiklą sudaro:
 - 25.1. konkrečių darbinių įgūdžių (operacijų) mokymas;
 - 25.2. prasmingas darbinis užimtumas, atliekant konkrečias veiklas ir siekiant pajamų;
 - 25.3. pasirengimas dirbti darbo rinkoje;
 - 25.4. kitų gebėjimų (socialinių, bendravimo ir kitų), susijusių su darbinių gebėjimų formavimu,

atkūrimas ir (ar) naujų įgijimas ir lavinimas.

26. Asmens dalyvavimo dirbtuvių veiklose laikas yra pritaikytas (suteikiamos papildomos pertraukos) asmens poreikiams.

27. Dirbtuvių veiklos trukmė organizuojama atsižvelgiant į asmens (jo globėjo, rūpintojo, aprūpintojo) poreikius ir galimybes nuo 6 iki 8 val. per dieną.

28. Dirbtuvių paslauga gali būti teikiama derinant su dienos užimtumo ar kitomis socialinėmis paslaugomis.

29. Kai veiklos organizuojamos asmenų grupėms, bendras paslaugos gavėjų skaičius vienu metu turi būti ne daugiau nei 10 asmenų.

30. Dirbtuvėse veikia dirbtuvių taryba, kurioje dalyvauja asmenys, jų globėjų, rūpintojų, aprūpintojų, personalo atstovai, socialiniai partneriai.

31. Dirbtuvių taryba, vadovaudamasi dirbtuvių administracijos patvirtintu reglamentu, atlieka šias funkcijas:

31.1. teikia pasiūlymus dirbtuvių administracijai dėl dirbtuvių veiklų perspektyvų ir pagrindinių krypčių;

31.2. teikia pasiūlymus dirbtuvių administracijai dėl dirbtuvių veiklų organizavimo;

31.3. vertina dirbtuvių veiklos rezultatus ir inicijuoja Dirbtuvių tarybos sprendimų įgyvendinimą;

31.4. pritaria ir teikia pasiūlymus dėl dirbtuvių pajamų paskirstymo ir investavimo.

32. Dirbtuvėse dirbantį personalą sudaro:

32.1. socialinis darbuotojas;

32.2. meistras;

32.3. rinkodaros vadybininkas;

32.4. individualios priežiūros darbuotojas;

33. Socialinio darbuotojo pagrindinės funkcijos:

33.1. rengia asmenų, gaunančių dirbtuvių paslaugą, individualius planus ir užtikrina jų įgyvendinimą;

33.2. vertina individualius asmenų pasiekimus ir gebėjimus, dirbtuvių veiklų veiksmingumo rezultatus;

33.3. glaudžiai bendradarbiauja su savivaldybe, darbdaviais ir kitais suinteresuotais asmenimis, organizacijomis;

33.4. padeda asmenims spręsti socialines problemas, įtraukiant pačius asmenis ir jų socialinę aplinką į problemų sprendimo procesą;

33.5. užtikrina asmenų orumą, tarpusavio santykius grįsdamas pagarbos, supratimo ir susitarimo principais;

33.6. bendradarbiauja su kitu dirbtuvių personalu;

33.7. dalyvauja įgyvendinant dirbtuvių funkcijas.

34. Meistro pagrindinės funkcijos:

34.1. organizuoja gamybos ir (ar) paslaugų teikimo veiklą;

34.2. numato darbinės užduoties ir jas pritaiko pagal asmens turimus gebėjimus;

34.3. gamybos ir (ar) paslaugų teikimo procese atkuria prarastus ir ugdo naujus asmenų bendruosius ir su konkrečios darbinės užimtumo veiklos atlikimu susijusius įgūdžius;

34.4. dalyvauja rengiant asmenų, gaunančių dirbtuvių paslaugą, individualius planus ir užtikrina jų įgyvendinimą;

34.5. vertina individualius asmenų pasiekimus ir gebėjimus;

34.6. dalyvauja įgyvendinant dirbtuvių funkcijas.

35. Rinkodaros vadybininko pagrindinės funkcijos:

35.1. ieško prekių (produktų) gamybos ir (ar) paslaugų užsakymų laisvojoje rinkoje;

35.2. siekia lygiavėčio konkuravimo atviroje produktų ar paslaugų rinkoje;

35.3. pristato dirbtuvėse pagamintas prekes (produktus) ir (ar) paslaugas mugėse, parodose ir kituose viešuose renginiuose, įtraukdamas asmenis;

35.4. atlieka prekių (produktų) gamybos ir (ar) paslaugų, taip pat darbo rinkos poreikių analizę;

36. Individualios priežiūros darbuotojo pagrindinės funkcijos:

- 36.1. esant poreikiui, palydi asmenis į užsiėmimų vietas;
- 36.2. esant poreikiui, prižiūri asmenis ir (ar) jiems asistuoja dirbtuvių užsiėmimų metu;
- 36.3. padeda asmenims orientuotis aplinkoje;
- 36.4. užtikrina asmenų, gaunančių dirbtuvių paslaugą, orumą, tarpusavio santykius grįsdamas pagarbos, supratimo ir susitarimo principais;
- 36.5. dalyvauja įgyvendinant dirbtuvių funkcijas, nurodytas Aprašo 14 punkte;
- 36.6. padeda asmenims apsitarnauti kasdieninėje veikloje;
- 36.7. vykdo kitus socialinio darbuotojo pavedimus.

37. Asmenims, atsižvelgiant į jų atliekamas užduotis ir pasiekimus, rezultatus bei siekiant motyvuoti juos dalyvauti darbinio užimtumo veikloje, dirbtuvių paslaugos teikėjo nustatyta tvarka, patvirtinta Tarybos mokama dalyvavimo dirbtuvių veikloje pinigine skatinimo priemonė – kompensacija už dalyvavimą socialinių dirbtuvių veikloje, kuri turi būti proporcinga asmens atliktu užduočių mastui.

38. Dirbtuvių paslaugos teikimas, atsižvelgiant į asmenų pasiekimus ir gebėjimus, poreikius ir lūkesčius, gali būti derinamas su bendruomeninių paslaugų asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią, susijusių su jų socialiniu aktyvinimu ir užimtumu (dienos užimtumas, įdarbinimas su parama, socialinė reabilitacija ir pan.), teikimu.

IV SKYRIUS APLINKOS PRITAIKYMO REIKALAVIMAI

39. Patalpos, kuriose teikiama dirbtuvių paslauga, turi atitikti technines, sanitarijos ir higienos, darbų ir gaisrinės saugos, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų normas. Projektuojamos patalpos turi atitikti Lietuvos Respublikoje galiojančias statybos projektavimo normas. Asmenims turi būti pritaikyta fizinė ir psichosocialinė darbo aplinka, darbo vieta ir sąlygos, užtikrintos sąlygos saugiai atlikti jam pavestas darbinės užduotis.

40. Dirbtuvėse užtikrinama saugi aplinka ir sudarytos sąlygos asmenims savarankiškai dirbti (aiškus darbo grafikas, pertraukų laikas, darbo vieta, užduotys, įrengta poilsio vieta, užtikrintas individualus asistavimas, patalpos ir aplinka yra saugios, įrengtos ir pritaikytos specialiesiems asmenų poreikiams ir vykdomoms veikloms).

41. Dirbtuvėse kiekvienai prekių (produktų) gamybos ir (ar) paslaugų teikimo veiklai turi būti parengtos asmenims suprantamos ir pritaikytos prie asmenų specialiųjų poreikių darbų saugos instrukcijos ir atmintinės. Asmenys su jomis supažindinami pasirašytinai.

42. Šio Aprašo punktuose nurodytos darbo ir veiklos sąlygos su asmeniu turi būti aptartos naudojant asmeniui priimtinu ir suprantamu būdu.

43. Dirbtuvėse turi būti sudarytos galimybės asmenims netrukdomai vartoti jiems paskirtus medikamentus, vykdyti kitus gydytojo nurodymus palaikant asmens sveikatą.

44. Darbo priemonės ir įranga turi būti pritaikytos atsižvelgiant į dėl intelekto ir (ar) psichikos negalios kylančius poreikius:

- 44.1. asmenims, turintiems intelekto negalią:
 - 44.1.1. užtikrintas individualus asistavimas;
 - 44.1.2. darbinės ir saugos instrukcijos pateikiamos paprasta ar lengvai suprantama kalba, prireikus – alternatyvia komunikacija (paveikslėliai, piktogramos, nuorodos, ir pan.);
 - 44.1.3. instrukcijos individualiai pritaikytos atsižvelgiant į asmens galias, gebėjimus ir suvokimo lygį;
 - 44.1.4. nuodugniai apgalvojama ir su asmeniu aptariama kiekviena operacija.
- 44.2. asmenims, turintiems psichikos negalią:
 - 44.2.1. užtikrintas individualus asistavimas;
 - 44.2.2. užtikrinta saugi ir struktūruota aplinka bei sudarytos sąlygos ramiai dirbti ir nepatirti streso;
 - 44.2.3. sudarytos galimybės daryti pertraukas pagal individualius asmens poreikius;
 - 44.2.4. įrengta poilsio ir privatumo patalpa (vieta);
 - 44.2.5. nuodugniai apgalvojamas ir su asmeniu aptariamas kiekvienas užduoties atlikimo etapas.

45. Dirbtuvės gali veikti dienos užimtumo paslaugų teikėjo ar kitų socialinių paslaugų teikėjo patalpose.

V SKYRIUS DIRBTUVIŲ VEIKLOS FINANSAVIMAS

46. Socialinių dirbtuvių paslauga finansuojama iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų ir iš savivaldybių biudžetų lėšų.

47. Pajamos, gautos iš parduotos produkcijos ir (ar) teikiamų paslaugų turi sudaryti ne mažiau kaip 5 proc. iš Europos Sąjungos ir iš savivaldybių biudžetų skirto finansavimo, tačiau negali viršyti 150 proc. dirbtuvių metinio biudžeto.

48. Pajamos, gautos iš parduotos produkcijos ir (ar) teikiamų paslaugų gali būti naudojamos tik dirbtuvių reikmėms ar asmenų motyvavimui ir ugdymui.
